

Efterskrift.

Ved **Knud Eyvin Bugge.**

Ifølge påtegning på omslaget til Dr. Kornerups manuskript er dette blevet afsluttet d. 9/5—1947. Siden da har en fornyet undersøgelse af kilderne bragt stof for dagen, som det vil være naturligt at fremlægge i en efterskrift til denne afhandling:

1. *Grundtvigs skrivelse til H. N. Clausen* fra april 1849 meddeles ovenfor efter udkastet i Gr.s arkiv fasc. 408. Dr. Kornerup efterlyser derpå en anden redaktion af brevet, hvor det i Clausens skrivelse anførte citat forekommer. Dette brev er fundet i Universitetets Arkiv¹, og det meddeles herved:

Deres H. Høiærværdighed

Hr. Dr. og Prof. Clausen!

Nu veed jeg slet ikke, om det, efter Tilsigelsen er *Tirsdagen* d. 17de, eller som D. H. havde den Godhed privat at melde mig, *Onsdagen*, jeg skulde møde som Medcensor ved den theologiske Examen, og det træffer sig derhos saaledes, at det ikke nytter, jeg derom nærmere forespørger mig; thi paa *Tirsdag* vilde det være meget uvist, om jeg for paaatrængende Rigsdags-Forhandlinger kunde møde og paa *Onsdag*, som er Altergangs-Dagen med mine Confirmanter vilde det være mig aldeles umuligt.

Jeg nødes derfor til, ved at tilbagesende de nys modtagne Specimener at erklære, at jeg denne Gang ikke kan overtage Censuren, og jeg tillader mig at tilføie, at efter al Billighed burde jeg i det hele fritages for den, som en *gammel Præst*, der selv erkiender og erklærer sin Udygtighed til at være

¹) Nr. 1135, Det theol. Fakultets Dekanatspapirer, 1849, ad bilag nr. 487.

virkelig Medcensor i *hvilketsomhelst* af de Kundskabs-Fag, hvori der nu, anderledes end før, skal gives Special-Caracterer ved Theologisk Embeds-Examen!

Khvn. 15de April 1849.

ærbødigst

N. F. S. Grundtvig.

Dette brev skal ikke yderligere kommenteres. Blot kan det nu tilføjes, at Dr. Kornerups i note 18 fremførte formodning, at udkastet i fasc. 408 stammer fra 1849, bekræftes af Gr.s egenhændige datering af det her aftrykte brev, som må være skrevet nogenlunde samtidigt.

2. Endvidere kan der være grund til at gøre opmærksom på *Gr.s virksomhed som censor ved de theologiske kandidaters dimisprædiken*. Dette arbejde har øjensynligt tilfredsstillet Gr. mere end censureringen ved den egentlige embedseksamen, idet han trofast passede dette hverv i over 16 år, fra 1839 til 1855, altså også i 6 år efter, at han var blevet fritaget for censureringen ved embedseksamen. Dette fremgår af en »Protokol over Censorerne ved Dimisprædiken. 1827—1920«, ligeledes at finde i Universitetets Arkiv².

Årsagerne til, at Gr. har været mere tilfreds med denne form for censorarbejde kan have været flere. For det første var han her den ene af to og løb således ikke den risiko, at hans stemme blev »overflødig«³. Dernæst har han, den gamle, øvede prædikant, utvivlsomt følt, at her var et område, hvor han kunde afgive en sagkyndig bedømmelse. Endelig har Gr.s høje vurdering af det talte, forkyndte ord, hvor »det er Hjertet, som gjør veltalende«⁴ næppe været uden be-

²) Universitetets Arkiv Nr. 1187, R.A.

³) Jf. Gr.s udtryk i Breve fra og til N. F. S. Gr., udg. af Georg Christensen og Stener Gr., II (1926), nr. 574.

⁴) Fortale til Christelige Prædikener eller Søndags-Bog, I, 1827, jf. at Gr. i et utrykt udkast (Gr. arkivet, fasc. 148.7) beklager, at censorerne ved selve embedseksamen *ikke* får lejlighed til at konstatere, »om der skinnede Alvor eller Letsindighed, aandelig Magt eller Afmagt, Fortrolighed eller Ubekiendskab med Modersmaalet igiennem Prøverne« (5r).- I en utrykt tale, dateret 5/11 1839 (fasc. 364. II. 16) nævner

tydning. At medvirke ved *denne* form for eksamen kunde udmærket forenes med hans kamp imod »det pedantiske Examens-Væsen« iøvrigt.

Da det for Gr.s biografi har en vis interesse at vide, på hvilke datoer han udførte denne censur, meddeles disse efter den nævnte protokol:

1839: 14/8. — 1840: 24/4 — 21/11. — 1841: 2/4 — 15/9 — 30/12. — 1842: 15/4 — 10/9. — 1843: 6/1 — 14/5 — 16/8 — 16/9. — 1844: 7/3 — 10/10. — 1845: 8/5 — 11/9. — 1846: 21/1 — 15/6 — 14/12. — 1847: 17/8. — 1848: 26/7. — 1849: 20/4. — 1850: 16/2 — 5/7 — 5/10. — 1851: 5/4. — 1852: 26/4 — 4/9. — 1855: 21/9, i alt 29 gange.

Blandt de unge theologer, der på denne måde oplevede at få deres dimisprædiken bedømt af Gr., findes bl.a. senere så kendte navne som N. G. Blædel (6/1—1843) og H. F. Rør-dam (21/9—1855).

Gr.s trofasthed overfor dette arbejde gør unægtelig et mere tiltalende indtryk end den kontrære opførsel, man bliver vidne til gennem Dr. Kornerups afhandling.

Gr., at han samme dag har været »Censor ved Attestats«. Engelstofft hævder derimod i et bilag til den ovf. (s. 101 ff) anførte skrivelse, at Gr. den nævnte dato var fraværende uden forudgående anmeldelse! (Univ. Arkiv, Nr. 1135, Det theol. Fakultets Dekanatspapirer, 1848, bilag nr. 438). En tilfredsstillende løsning på problemet: hvem af dem, der har ret, er ikke blevet fundet. Muligvis kan begge udsagn være korrekte, nemlig hvis Gr. er mødt senere samme dag efter at være blevet hentet. — Vedr. de her omtalte Gr. mss., se iøvrigt cand. mag. Steen Johansens oplysninger i Registrant over N. F. S. Grundtvigs Papirer, udg. af Grundtvig-Selskabet og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 1957 ff, bd. VI og XVII.